

Nr 2011

av herrar Wirtén och Enlund

i anledning av Kungl. maj:ts proposition 1974:166 med förslag till ändringar i naturvårdslagen (1964:822) och skogsvårdslagen (1948:237), m. m.

Kraven på att bättre skydda naturen mot intrång och exploatering har växt sig allt starkare. Förslagen i propositionen 1974:166 innebär om de genomförs ökade möjligheter att skydda miljön samtidigt som de ger allmänheten bättre förutsättningar att få tillgång till rekreation och friluftsliv.

I propositionen föreslås ändringar i skogsvårdslagen. Skogsbrukets krav på rationell och lönsam skogshantering kommer ofta i konflikt med krav från naturvården och friluftslivet. Det är därför värdefullt att den inledande paragrafen i skogsvårdslagen om sådan skötsel av skogsmark att tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnas och jämn avkastning erhålls kompletteras med krav på att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen. Det måste understrykas att skogen inte enbart får ses som en råvarukälla utan att den också har ett oerhört värde från miljösynpunkt samt för rekreation och friluftsliv. Möjligheterna att finna lösningar, som tillgodoser dessa båda huvudintressen, beror i hög grad på tillämpningen av de regler för skogsavverkningar som skisseras i propositionen. Det är angeläget att de anvisningar som skall utfärdas av skogsstyrelsen i samråd med naturvårdsverket blir utförliga och konkreta.

I debatten om skogsbruket har stor uppmärksamhet ägnats åt problemen med kalhyggen. Denna form av skogsbruk torde inte kunna undvaras. Det finns dock anledning att – som föreslås i propositionen – kringgärda denna verksamhet med regler som begränsar nackdelarna från naturvårds- och friluftssynpunkt. I propositionen sägs intening om begränsning av kalhyggenas storlek. Riksdagen bör understryka att vid prövning av anmälningar om avverkning möjligheterna att begränsa hyggenas storlek bör tillvaratas.

Den anmälningsplikt beträffande avverkningar som föreslås i propositionen motiveras huvudsakligen med behovet av effektivare skogsvårdande åtgärder efter avverkningen, av planering för sysselsättning samt av naturvårdsskäl. Vi delar till fullo den uppfattning som framförs i propositionen om vikten härav. Vi anser däremot inte att den konstruktion av anmälningsförfarandet som föreslås är ändamålsenlig. Enligt denna skall planerade avverkningar vid ett eller flera tillfällen i förväg anmälas till skogsvårdsstyrelse. Länsstyrelse skall efter inventeringar meddela skogsvårdsstyrelse i vilka områden restriktioner kan komma i fråga. Anmälan till skogsvårdsstyrelse skall i dessa fall vidarebefordras till länsstyrelse, som då har möjlighet

att begära samråd eller vidtaga åtgärder enligt 19 § NVL (naturvårdsområde).

Ett sådant förfarande blir enligt vår mening administrativt oerhört tungrott. Det är osäkert om skogsvårdsstyrelserna utan omfattande personalförstärkning reellt skall kunna behandla det mycket stora antal anmälningar som kommer att inlämnas – ca 150 000 per år. Betydande risk finns även för att alltför liten uppmärksamhet kommer att kunna ägnas just de områden där konflikter mellan olika intressen verkligen föreligger och arbetet att där finna lämpliga lösningar. Härtill kommer att det i många fall av praktiska skäl, bl. a. väderleksförhållanden, är omöjligt att exakt avgöra var och när en avverkning skall göras och att anmäla den i så god tid att den hinner behandlas innan förutsättningarna har ändrats. Detta gäller om kravet på förhandsanmälan skall avse all skogsmark. Enligt vår mening måste det framför allt från naturvårdssynpunkt vara lämpligare att koncentrera förhandsanmälan till att gälla sådana områden som kommer att klassas som konfliktområden.

Vi förordar därför en annan ordning för anmälan av avverkning än den i propositionen föreslagna. Enligt propositionen ges länsstyrelserna rätt att föreskriva samråd om vissa slag av arbetsföretag, däribland slutavverkning och markberedning inom del av landet. Länsstyrelserna skall efter inventeringar ange inom vilka områden restriktioner för skogsbruket med hänsyn till friluftss- och naturvårdsintressen kan komma att föreligga. Enligt rapporten Kalhyggen uppskattas dessa områden till ca 14 procent av skogsmarken. Med de föreslagna ändringarna i naturvårdslagen ges länsstyrelserna således möjlighet att kräva samråd innan avverkning sker. Under förutsättning att länsstyrelsen efter inventeringen fastlägger och meddelar för vilka områden samråd krävs enligt naturvårdslagen, bortfaller det av naturvårdsskäl motiverade behovet av förhandsanmälan till skogsvårdsstyrelsen. Kontakt kan då direkt etableras mellan skogsägare och länsstyrelse, vilket innebär minskat byråkratiskt krångel. Det är självfallet önskvärt att överläggningar redan dessförinnan äger rum så att en del konflikter kan undvikas. Naturvårdsprövningen koncentreras således till de områden där konflikter kan uppstå och blir därigenom effektivare.

Något vägande behov av förhandsanmälan till skogsvårdsstyrelse torde härmed inte finnas. För att tillgodose kraven på intensivare återväxtsåtgärder synes det räcka med en anmälan i efterhand om avverkning. Paragrafen 8 a i skogsvårdslagen bör därför ges en annan utformning. Behovet av planering för sysselsättning bör kunna tillgodoses genom att skogsbolag och andra större markinnehavare till skogsvårdsstyrelse redovisar sina flerårsplaner.

Ändringarna i naturvårdslagen innebär att kommunernas roll i naturvårdsarbetet vidgas. Kommunerna får allt fler uppgifter inom ramen för miljö- och naturvård. Detta måste följas av en förstärkning av den kommunala miljöadministrationen. Det finns anledning att förutsätta att detta också bör leda till att kommunerna tillförsäkras sig expertis med natur-

vetenskaplig inriktning.

Ett nytt instrument i naturvårdslagstiftningen tillkommer genom införandet av institutet naturvårdsområde. Det skall användas då åtgärd för att skydda och vårda naturmiljön inte är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Tillämpning av institutet naturvårdsområde skall till skillnad från naturreservat inte medföra rätt till ersättning till markägaren. Införandet av detta nya institut medför betydande fördelar och ger förbättrade möjligheter att skydda och vårda naturmiljön. Frågan i vilken utsträckning föreskrifter som fastställs för naturvårdsområdet försvårar pågående markanvändning kan dock i en del fall vara svår att avgöra. Enligt naturvårdskommitténs förslag skall institutet naturvårdsområde tillämpas där behovet av skydd för natur- och kulturlandskapet är mindre intensivt och kan tillgodoses genom vård- och kontrollåtgärder som vanligen låter sig förenas med ett normalt jord- och skogsbruk. Vi vill understryka att de föreskrifter som utfärdas angående naturvårdsområde får den utformning som naturvårdskommittén avsett. Där mer långtgående vård- och kontrollåtgärder anses erforderliga bör det ersättningsgrundande institutet naturreservat i stället komma till användning.

Beslut om bildande av naturvårdsområde fattas av länsstyrelsen. Besvär mot beslutet skall enligt propositionen handläggas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Den grundläggande principen för fördelning av besvärärenden mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och förvaltningsdomstol är att sådana besvärärenden som huvudsakligen innefattar rättsfrågor skall handläggas av förvaltningsdomstol och att besvärärenden, i vilka ändamålsenlighets- och lämplighetsfrågor dominerar, skall avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet. Förvaltningsdomstolarna anses böra befatta sig med sådana mål vilka rör förhållandet mellan enskilda medborgare och det allmänna eller mellan enskilda medborgare inbördes och vilkas avgörande kan vara av väsentlig betydelse för den enskilde. När det gäller förordnande om naturreservat finns möjlighet att föra ersättningstalan vid fastighetsdomstol även om ärendena prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Förelägganden enligt 20 § naturvårdslagen prövas av kammarrätten. I frågor av detta slag är det angeläget att rättssäkerhetsaspekterna tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Detta motiverar att talan mot beslut om naturvårdsområde prövas av domstol. Det är ett rimligt krav att markinnehavaren ges möjlighet att till domstol hänskjuta frågan huruvida föreskrifter för naturvårdsområde försvårar pågående markanvändning i högre grad än han enligt naturvårdslagens ersättningsprinciper är skyldig att tåla utan ersättning. Beslut om föreskrifter för naturvårdsområde bör därför lämpligen kunna överklagas i kammarrätten, som sålunda får möjlighet att upphäva föreskrifter som befinns vara för långtgående. En sådan ordning innebär också att risken för att domstolarna och de administrativa myndigheterna utvecklar olika praxis i fråga om gränsen mellan ersättningspliktiga och ej ersättningspliktiga åtgärder minimeras.

En sådan i förhållande till propositionen ändrad prövningsrätt innebär

inte att avsikten med det nya institutet motverkas men ger bättre garantier från rättssäkerhetssynpunkt.

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts beträffande formerna för anmälan av skogsavverkning,
2. att riksdagen beslutar om sådan ändring av 40 § naturvårdslagen att talan mot beslut om naturvårdsområde i enlighet med vad som anförts i motionen skall föras hos kammarrätten genom besvär,
3. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad som i övrigt anförts i motionen.

Stockholm den 28 november 1974

ROLF WIRTÉN (fp)

ERIC ENLUND (fp)